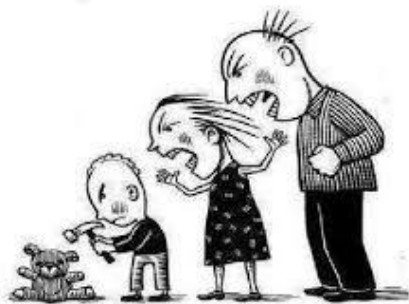

07.01.2018 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 № 2229-VIII (далі - Закон), прийнятий у рамках реалізації Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25.08. 2015 року № 501/2015 з метою протидії дискримінації за гендерною ознакою, імплементації міжнародних стандартів протидії насильству, забезпечення комплексного підходу до запобігання будь-яким формам насильства стосовно жінок, узгодження політики гендерної рівності та профілактики насильства, розширення коло осіб, які підпадають під дію чинного законодавства а також запровадження додаткових заходів, спрямованих на створення запобіжних і захисних механізмів боротьби з усіма формами гендерно зумовленого насильства.

Законом надається визначення терміну «домашнє насильство» та його форм

«Домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь»

насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь»

«Економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення

економічного характеру»

«Психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи»

«Сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності»

«Фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаса, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.»

Законом визначене досить широке коло осіб на яких поширюється дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству це подружжя; колишнє подружжя; наречені; мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя); особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; особи, які мають спільну дитину (дітей); батьки (мати, батько) і дитина (діти); дід (баба) та онук (онука); прадід (прабаба) та правнук (правнучка); вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка); рідні брати і сестри; інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука); діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну

дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими; опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням; прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя, а також на інших родичів, інших осіб, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, за умови спільного проживання, а **також на суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.**

Законом надається визначення терміну «**кривдник**» - особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі, а також «**дитина-кривдник**» - особа, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі. Дзеркально надається визначення і постраждалій від насильства стороні.

Особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі визнається Законом, як «**постраждала особа**» і окремо надане визначення «**постраждалої дитини**» - як особи, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства.

Постраждала дитина має всі права постраждалої особи, реалізація яких забезпечується з урахуванням найкращих інтересів дитини, її віку, статі, стану здоров'я, інтелектуального та фізичного розвитку, захист прав та інтересів постраждалої дитини, у тому числі звернення до суду, представництво її прав та інтересів у суді, крім батьків та інших законних представників дитини, можуть здійснювати родичі дитини (баба, дід, повнолітні брат, сестра), мачуха або вітчим дитини, якщо вони не є кривдниками дитини, а також орган опіки та піклування.

Постраждала особа має право на дієвий, ефективний та невідкладний захист в усіх випадках домашнього насильства, недопущення повторних випадків домашнього насильства.

Постраждала особа може звернутись особисто або через свого представника до суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та отримати повну та вичерпну інформацію про свої права і соціальні послуги, медичну, соціальну, психологічну допомогу, якими вона може скористатися та безоплатно відповідно до власних потреб отримати соціальні послуги, медичну, соціальну та психологічну допомогу .

Постраждала особа відповідно до пункту 13 частини 1 статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3460-VI має право на всі види правових послуг, що охоплюється поняттям безоплатна вторинна правова, а саме: захист, здійснення представництва інтересів в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами та складення документів процесуального характеру.

Допомога постраждалим особам надається за місцем звернення. При зверненні за захистом свого порушеного права постраждала особа має право на вибір

спеціаліста за статтю (за можливості) **та повагу до честі та гідності**, уважне та гуманне ставлення з боку суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також **конфіденційність інформації особистого характеру та захист персональних даних**.

Постраждала особа може звернутись до правоохоронних органів і суду з метою **притягнення кривдників** до відповідальності, **застосування до них спеціальних заходів** щодо протидії домашньому насильству, а також за відшкодування кривдниками завданих матеріальних збитків і шкоди, заподіяної фізичному та психічному здоров'ю.

З заяви про видачу обмежувального припису а також заяви, апеляційної та касаційної скарги про захист прав малолітніх чи неповнолітніх осіб відповідно до пунктів 12-1 та 14 частини другої статті 3 Закону України «Про судовий збір» 08.07.2011 № 3674-VI судовий збір не справляється .

Законом визначено коло суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та коло їх повноважень.

Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і **який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері запобігання насильству в сім'ї**.

Структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є структурні підрозділи з питань сім'ї. Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад, до повноважень яких належить здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, є **виконавчі органи з питань сім'ї**.

❖ До повноважень **органів опіки та піклування** у сфері запобігання та протидії домашньому насильству серед інших Закон встановлює :

- захист прав та інтересів постраждалої дитини, дитини-кривдника, у тому числі шляхом звернення до суду, представництва прав та інтересів дитини у суді при розгляді питань, пов'язаних із здійсненням актів домашнього насильства, зокрема про видачу обмежувального припису;

- захист прав та представлення інтересів постраждалої особи, яка є недієздатною особою, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування чи в суді (у разі потреби);

- безпосереднє надання допомоги та захисту постраждалим дітям, дітям-кривдникам, які мають статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- вирішення питання щодо отримання соціальних послуг постраждалою особою, яка є недієздатною особою, у разі якщо законного представника такої особі не призначено або законний представник є кривдником чи ухиляється від захисту прав та інтересів такої особи;

- розгляд у порядку, встановленому Сімейним кодексом України, питання про доцільність відібрання дитини або позбавлення батьківських прав стосовно дитини, якщо кривдниками дитини є батьки (усиновлювачі) або один із них;

- порушення перед судом питання про звільнення в установленому законодавством порядку від повноважень опікуна або піклувальника у разі вчинення ними домашнього насильства стосовно недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена

- розгляд у порядку, встановленому законодавством, питань про доцільність відібрання дитини в опікуна (піклувальника), прийомних батьків, батьків-вихователів, про звільнення особи від обов'язків опікуна (піклувальника) дитини, розірвання договору про патронат над дитиною, скасування рішення про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу або до прийомної сім'ї у разі здійснення домашнього насильства стосовно дитини або за участю дитини;

- надання згоди на отримання соціальних послуг постраждалою дитиною, дитиною-кривдником, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

- надання згоди на внесення персональних даних про дитину, яка повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо батьки, інші законні представники дитини є кривдниками або ухиляються від захисту прав та інтересів дитини;

надання згоди на внесення персональних даних про недієздатну особу, яка повідомила про вчинення насильства або є постраждалою особою, до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, якщо законний представник такої особи є кривдником або ухиляється від захисту прав та інтересів недієздатної особи;

- влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя у разі неможливості проживання дитини із своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі.

- влаштування постраждалої особи, яка є недієздатною особою, до закладу соціального захисту у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу її життю та здоров'ю;

- вжиття заходів для надання недієздатній особі, яка є кривдником, психіатричної допомоги у примусовому порядку у разі, якщо у зв'язку із вчиненням домашнього насильства проживання такої особи в сім'ї чи з опікуном становить загрозу життю та здоров'ю членів сім'ї або опікуна.

❖ До повноважень **служб у справах дітей** у сфері запобігання та протидії домашньому насильству стосовно дітей серед інших Закон встановлює:

- розроблення та виконання заходів із захисту прав та законних інтересів постраждалої дитини та законних інтересів дитини-кривдника;

- прийом та розгляд заяв і повідомлень про домашнє насильство стосовно дітей та за участю дітей, у тому числі повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

- інформування постраждалої дитини, її батьків, інших законних представників, якщо вони не є кривдниками дитини, інформування дитини-кривдника, її батьків,

інших законних представників про права, заходи та послуги, якими вони можуть скористатися;

- проведення профілактичної роботи з батьками, іншими законними представниками дитини із запобігання домашньому насильству стосовно дітей та за участю дітей;

- влаштування дитини в центр соціально-психологічної реабілітації дітей, притулок для дітей служби у справах дітей, інші установи для дітей незалежно від форми власності та підпорядкування, в яких створені належні умови для проживання, виховання, навчання та реабілітації дитини відповідно до її потреб, а також здійснення контролю за умовами її перебування та надання допомоги у разі неможливості проживання дитини із своїми батьками, іншими законними представниками у зв'язку із вчиненням домашнього насильства стосовно цієї дитини або за її участі.

❖ **Уповноважені підрозділи органів Національної поліції України** здійснюють наступні повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства та оцінки ризиків

- виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;

- прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, у тому числі розгляд повідомлень, що надійшли до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, вжиття заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам з урахуванням результатів оцінки ризиків у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спільно з Національною поліцією України;

- інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, якими вони можуть скористатися;

- винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;

- взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи в порядку, визначеному законодавством;

- здійснення контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії;

Співробітники поліції мають право проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи.

❖ До повноважень **органів управління освітою** у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до компетенції належать забезпечення впровадження в навчально-виховний процес питань запобігання та протидії домашньому насильству, методичне забезпечення навчальних закладів з питань запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення підготовки, перепідготовки, підвищенні кваліфікації фахівців відповідної кваліфікації та галузі

знань з метою належного виконання ними функцій із запобігання та протидії домашньому насильству.

Навчальні заклади та установи системи освіти під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству забезпечують:

- **проведення виховної роботи** із запобігання та протидії домашньому насильству;

- проведення **інформаційно-просвітницьких заходів** з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей та за участю дітей, приділяючи особливу увагу формуванню небайдужого ставлення учнів до постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного інформування вчителів про випадки домашнього насильства, що стали їм відомі, повідомлення про такі випадки до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей;

- **повідомлення не пізніше однієї доби службі у справах дітей**, уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України у разі виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей або отримання відповідних заяв чи повідомлень;

- **організують роботу практичного психолога та/або соціального педагога з постраждалими дітьми.**

❖ До повноважень **органів охорони здоров'я** у сфері запобігання та протидії домашньому насильству належать: розроблення та затвердження стандарту надання медичної допомоги постраждалим особам або особам, які ймовірно постраждали від домашнього насильства та затвердження порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб.

Установи і заклади охорони здоров'я під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

- **повідомляють** уповноваженим підрозділам органів **Національної поліції України про виявлення ушкоджень**, що могли виникнути внаслідок вчинення домашнього насильства, а в разі виявлення ушкоджень у **дитини - також службу у справах дітей**;

- у разі виявлення тілесних ушкоджень **забезпечують** в установленому порядку **проведення медичного обстеження** постраждалих осіб;

- у разі **виявлення ушкоджень сексуального характеру направляють постраждалих осіб на тестування на ВІЛ-інфекцію**;

- **надають медичну допомогу** постраждалим особам з урахуванням індивідуальних потреб;

- **інформують постраждалих осіб про заходи та соціальні послуги**, якими вони можуть скористатися.

Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб функціонують в установленому законодавством порядку за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ, організацій, професійних спілок,

добровільних внесків юридичних і фізичних осіб, інших джерел, не заборонених законодавством. **Спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб** (крім центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей) **утворюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування** відповідно до законодавства та діють на основі типових положень про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, затверджених Кабінетом Міністрів України.

❖ **Повноваження загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб**

- **прийом і розгляд заяв** від постраждалих осіб або їхніх представників **про отримання допомоги**, зокрема соціальних послуг для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

- **інформування** місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України **про виявлення фактів домашнього насильства** за наявності добровільної поінформованої згоди постраждалих осіб, крім випадків вчинення насильства стосовно дітей та недієздатних осіб або виявлення актів насильства кримінального характеру, коли така згода не вимагається; **у разі виявлення факту домашнього насильства стосовно дитини - інформування не пізніше однієї доби служби у справах дітей та уповноважених підрозділів органів Національної поліції України;**

- **оцінку потреб постраждалих осіб;**

- **надання** постраждалим особам повної та вичерпної **інформації про їхні права і можливості отримання** ними дієвої **допомоги;**

- **надання** відповідно до компетенції постраждалим особам соціальних послуг, **медичної, соціальної, психологічної допомоги на безоплатній основі**, сприяння наданню правової допомоги, а також **забезпечення тимчасового притулку** для таких осіб та їхніх дітей у порядку, передбаченому законодавством.

Питаннями координацію діяльності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству у місті Києві здійснює Департамент соціальної політики виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації). Виконання програм і здійснення заходів, спрямованих на запобігання насильству в сім'ї покладено на Департамент освіти і науки, молоді та спорту Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).